

חומש בראשית

בראשית

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ (א,א)

הרבה טעמים נאמרו על השאלה מדוע בחר הקב"ה להתחיל את התורה דווקא מהמילה בראשית, ופירש"י בד"ה בראשית, וז"ל: 'ומה טעם פתח בבראשית, משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים, שאם יאמרו אומות העולם לישראל, ליסטים אתם, שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם, כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם, וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו', עכ"ל.

ועוד, פירש"י בד"ה בראשית ברא, וז"ל: 'ובשביל ישראל שנקראו ראשית תבואתו, עכ"ל. ונלע"ד שהמילה 'בראשית' היא נוטריקון 'אלא בשביל ישראל שנקראו ראשית תבואתו'. בעה"ט כתב בד"ה בראשית ברא, וז"ל: 'בראשית נוטריקון ב'ראשונה ר'אה א'לקים ש'יקבלו ישראל ת'ורה, עכ"ל. ונלע"ד שאפשר לדרוש ולומר שהמילה 'בראשית' מורכבת מאות ש' ושאר האותיות גימ' 'תריג', דהיינו ש'יקבלו תרי"ג מצוות.

ועוד, למדונו רבותינו, שהאדם נברא אחרון בבריאה כדי שישכיל ויבין שהכל כבר היה כאן לפניו. אפילו זבוב ויתוש, מהפחותים שבבריאה, נבראו לפניו. ולאחר שבראו נטלו והחזירו על כל אילני גן עדן, ואמר לו: 'ראה מעשי כמה נאים ומשובחין הן, וכל מה שבראתי בשבילך בראתי, תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי' (מד"ר קהלת א,ג).

ודעת זו מהי, היכולת להבין שיש בורא לעולם. בורא נפלא שכזה, שאותו ראוי לשבח ואליו עיננו נישאות, ממנו פרנסתנו וכל אשר לנו. ואע"פ שאת כל העולם הוא זן ומפרנס בכל רגע ורגע, מן הראוי לו לאדם שיתן לבו בתפילה לבוראו, ע"מ לקבל את מזונותיו מתוך דעת שניתנה בו, להפך מן בעלי החיים שמקבלים מזונותיהם ללא תפילה או צורך להשתדלות מצדם. ונפלא לגלות שהדבר רמוז במדרש, שכן המילים 'תן דעתך' [עם התיבות] גימ' 'תפילתך' [עם האותיות].

ושים לב, בראשית זה זמן של התחדשות. בפרשה אנו קוראים על בריאת העולם, ההתחלה של הכל! השמים והארץ, הטבע והחיות, האדם והשבת. האמנם רק בהתחלה נברא הכל? אלא בכל יום בבוקר אנחנו קוראים קריאת שמע, קבלת עול מלכות שמים. ומה אנחנו אומרים בתפילה היקרה הזו? "יוצר אור ובורא חשך, עשה שלום ובורא את הכל! המאיר לארץ ולדרים עליה ברחמים, ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית!" בלילה שוב מתפללים "אשר בדברו מעריב ערבים בחכמה... משנה עתים ומחליף את הזמנים, ומסדר את הכוכבים במשמרותיהם ברקיע כרצונו, בורא יומם ולילה... המעביר יום ומביא לילה...", הכל בזמן הווה, כי בכל יום העולם מתחדש, בכוחו, וברצונו יתברך!

ושאלו המפרשים מדוע אנו אומרים בתפילה 'בכל יום תמיד', דלכאון המילה 'תמיד' מיותרת, אלא שמכאן לומדים על כח ההתחדשות. מספרים על יהודי וגוי שהלכו בדרך. לפתע היהודי מעד ונפל. מיד כאשר קם בחזרה על רגליו, פנה אליו הגוי ואמר: "בגלל שאתה יהודי נפלת". היהודי ענה לו: "בגלל שאני יהודי קמת!".

לכל יהודי יש את הכח להתחדש, והכל מתחיל מבראשית. וגם המילה 'בראשית' [עם הכולל] גימ' 'חייב אדם להתחיל מחדש' [עם התיבות]. ומיהו אדם, דווקא אנחנו היהודים, כמבואר במס' בבא מציעא (קיד:) שנאמר

(יחזקאל לד,לא) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם, אתם קרויין אדם ואין עובדי כוכבים קרויין אדם. ועוד, שהמילה 'אדם' [עם האותיות] גימ' 'זה יהודי' [עם הכולל].

ועוד, נ"ל ע"פ מאמר הגמ' בחולין (פ.ט). 'דאמר רבי אילעא אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבולם את עצמו בשעת מריבה שנאמר תולה ארץ על בלימה', שניסיון זה של שתיקה בעת מריבה הינו ניסיון של כעס הנובע מהמידה המגונה מכל המידות, הגאווה. כי אדם הנמצא בשעת מריבה ומבזים אותו, צריך להאמין שניסיון זה מאתו יתברך, כדוד המלך בשעתו כשקיללו שמעי בן גרא קללה נמרצת, והעיד דוד שהשם אמר לו קלל. והמילים 'תולה ארץ על בלימה' גימ' 'בראשית' [עם האותיות], שאף אם אדם נכשל בשעת מריבה ולא בלם עצמו מלהגיב, אין לו מקום לייאוש ו'חייב אדם להתחיל מחדש' כאמור לעיל.

והארץ היתה תהו ובהו (א,ב)

פירש"י בד"ה תהו ובהו, וז"ל: 'תהו לשון תמה ושממון, שאדם תוהה ומשתומם על בהו שבה'. ונלע"ד ד'תהו ובהו' [עם האותיות] גימ' 'שממון' [עם הכולל].

וירא אלקים את האור כי טוב ויבדל אלקים בין האור ובין החשך (א,ד)

וצ"ב מה פירוש ה'אור', שהרי הקב"ה נתן את המאורות ברקיע להאיר על הארץ רק ביום הרביעי, כדכתיב 'ויתן אתם אלקים ברקיע השמים להאיר על הארץ', ולאחמ"כ כתיב 'ויהי ערב ויהי בקר יום רביעי'. ונלע"ד שהמילים 'ויתן אתם' [עם התיבות] גימ' 'הם שמש וירח'.

ופירש"י בד"ה וירא אלקים את האור כי טוב, וז"ל: 'אף בזה אנו צריכין לדברי אגדה (חגיגה יב.), ראהו שאינו כדאי להשתמש בו רשעים, והבדילו

לצדיקים לעתיד לבא. ולפי פשוטו כך פרשהו, ראהו כי טוב, ואין נאה לו ולחשך שיהיו משתמשין בערבוביא, וקבע לזה תחומו ביום ולזה תחומו בלילה, עכ"ל. בעה"ט כתב בד"ה את האור, וז"ל: 'בגימטריא בתורה, ועולה מנין תרי"ג'.

וקצת קשה, דניתן לשאול מה עם ז' מצות מדרבנן? ובכן רבינו יוסף חיים זצוק"ל, 'הבן איש חי', מסביר כי הגימטריא של המילה ציצית היא כמניין 'כת"ר' וכיצד? מבאר הרב כי המילה ציצית בניקוד, מלווה בשני חיריקים וכל חיריק בגימטריא עולה כמנין י', ועל כן המילה 'ציצית' גימ' 620 לרמוז על תרי"ג מצוות מדאו' וז' מדרבנן (וע"ע בדבריו הנפלאים פר' נח, שנה ראשונה). אם כן, כיצד הדבר רמוז בפסוק דלעיל? על זאת נראה לומר מספר דברים.

המילים 'את האור' [עם האותיות והכולל] גימ' 'כת"ר', לרמוז על תרי"ג מצוות מדאו' וז' מדרבנן. ועוד ניתן לומר, דבפרשת שמות (ב"ב) כתוב: "ותהר האשה ותלד בן ותרא אתו כי טוב הוא". רש"י מבאר בד"ה כי טוב הוא, וז"ל: 'כשנולד (משה) נתמלא הבית כולו אורה', עכ"ל. ואיזה אור זה? אור התורה! (ומבואר בשפתי חכמים: "כתיב הכא כי טוב ולהלן הוא אומר וירא אלקים את האור כי טוב מה להלן אור אף כאן אור). ועוד ניתן לדרוש ולומר, כי המילה 'ותרא' [עם האותיות] גימ' 'תורה'.

וכן נרמז בפרשת וירא (י"ח,י"ט) שנאמר על אברהם: "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו וגו'". בעל הטורים כותב בד"ה אשר יצוה את בניו, שהמילים 'אשר יצוה' גימ' תורה, וכי יעלה על הדעת שאברהם אבינו לא יצוה את בניו ומשפחתו גם את ז' מצות מדרבנן? על כן ניתן לומר שהמילים 'אשר יצוה' [עם האותיות והכולל] גימ' 'כת"ר', לרמוז על תרי"ג מצות מדאו' וז' מדרבנן.

וכן אומר דוד המלך בתהלים (לא,כ): "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך" 'צפנת' גימ' 'כתר' (620), ו'אשר צפנת ליראיך' ס"ת 'כתר' גם כן. ומאלו

הראיות נדע, שהצפין הקב"ה את האור האמיתי הטמון בתורה כולה, גם מדרבנן, לעתיד לבוא.

וירדו בדגת הים ובעוף השמים ובהמה (א,כו)

פירש"י בד"ה וירדו בדגת הים, וז"ל: 'יש בלשון הזה לשון רידוי ולשון ירידה, זכה רודה בחיות ובהמות, לא זכה, נעשה ירוד לפנייהם והחיה מושלת בו', עכ"ל. הנה מלשון רש"י הקדוש שבחר בלשון ממשלה, ניתן להקשות ולשאול, כיצד יתכן מצב בו החיה מושלת על האדם, הרי החיות אינם בעלי בינה ודעת כדוגמת האדם, וא"כ כיצד ימשלו בו? אלא דרש"י רמז על מידותיו של האדם. והרי מצינו במס' אבות (ה,כ): "היודע בן תימא אומר הוי עז כנמר וקל כנשר ורץ כצבי וגיבור כארי וגו'", ומכאן י"ל שאם האדם זוכה לשלוט במידותיו, מה טוב, ואם לאו, המידות שלו יתפסו שלטון וממשלה עליו.

וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר ד' אלקים על הארץ ואדם אין לעבד את האדמה (ב,ה)

פירש"י בד"ה טרם יהיה בארץ, וז"ל: 'כל טרם שבמקרא לשון עד לא הוא, ואינו לשון קודם... ואף זה תפרש עדיין לא היה בארץ. כשנגמרה בריאת העולם בששי קודם שנברא אדם, וכל עשב השדה עדיין לא צמח. ובג' שכתוב ותוצא, לא יצאו אלא על פתח הקרקע ועמדו עד יום ששי, ולמה, כי לא המטיר, ומה טעם לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה, ואין מכיר בטובתן של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם, התפלל עליהם וירדו, וצמחו האילנות והדשאים', עכ"ל.

וידוע דהעולם טועים באמרם שכוונת הבורא יתברך שמו הייתה שנעבוד קשה את האדמה, וטענתם שהרי נאמר 'בזעת אפך תאכל לחם', אך כידוע

לנו מקרא זה פירושו קללת אדם הראשון בעקבות שחטא במדרגתו (ועיין במכתב מאלהו המבאר את חטא אדם הראשון בטוב טעם ודעת). וע"פ רש"י הנ"ל האמת היא שהקב"ה לא רצה כלל שנזיע לפרנסתנו, שהרי הכל היה מוכן לאדם הראשון רק ע"י תפילה, וזוהי כוונת הבורא, להטיב עם ברואיו.

רבי נחמן מברסלב מבאר שאחד הטעמים שמעלת ההתבודדות הגבוהה ביותר היא דווקא כאשר אדם יוצא לשדה, היא ע"פ רש"י הנ"ל, דהעשבים והצמחים מכירים טובה לאדם בתורת 'מידה כנגד מידה', וכמו שאדם הראשון התפלל בעבורם ויצאו מן האדמה, כך הם מעלים את תפילתו בפני בורא עולם. ונלע"ד דהדבר רמוז במקרא, שהמילים 'לעבד את האדמה' [עם האותיות והתיבות] גימ' 'להתפלל' [עם הכולל].

ויבן ד' אלקים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה (ב,כב)

רבותינו דרשו מדוע נבראה האשה מן הצלע, אלא להראות שמקורה ממקום חבוי ללמד על צניעותה הרבה. ונלע"ד לומר שהמילה 'צלע' נוטריקון עליה להיות צנועה.

ועוד, ניתן ללמוד על הצניעות הרבה של האשה (ע"פ ה'אגרא דכלה' לבני יששכר, והבן יהודע) מהגמ' בסוטה (ב). שנאמר 'והא אמר רב יהודה אמר רב ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני וכו', ומדוע אינה אומרת 'פלונית לפלוני', אלא ללמדנו עד כמה בשמים מחשיבים את צניעות האשה, שאפילו לא מזכירים את שמה, אלא אומרים בלשון כללית כגון 'בת משה, ליוסף', ודו"ק.

אל האשה אמר הרבה ארבה עצבונך והרנך (ג,טז)

פירש"י בד"ה עצבונך ובד"ה והרנך, וז"ל: 'עצבונך זה צער גידול בנים והרנך זה צער העבור', עכ"ל. ונלע"ד דהדבר רמוז במקרא, שהמילים 'עצבונך והרנך' ו[עם המילוי] גימ' 'משמע צער העבור וצער גידול בנים'.

פרק-א

{א} וַיְהִי בַיָּמִי אַחְשָׁרוּשׁ הוּא אַחְשָׁרוּשׁ הַמֶּלֶךְ מֵהַדָּו וְעַד כּוֹשׁ שֶׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה: {ב} בַּיָּמִים הָהֵם כָּשְׁבַת הַמֶּלֶךְ אַחְשָׁרוּשׁ עַל כֶּסֶף מְלָכוֹתוֹ אֲשֶׁר בְּשׁוֹשָׁן הַבִּירָה: {ג} בְּשָׁנַת שְׁלוֹשׁ לְמָלְכוֹ עָשָׂה מִשְׁתֵּה לְכָל שָׂרָיו וְעַבְדָּיו חֵיל פָּרַס וּמְדֵי הַפְּרָתָמִים וְשָׂרֵי הַמְּדִינֹת לְפָנָיו: {ד} בְּהֵרָאתוֹ אֶת עֶשֶׂר כְּבוֹד מְלָכוֹתוֹ וְאֶת יֶקֶר תַּפְאָרְתוֹ גְּדוּלְתוֹ יָמִים רַבִּים שְׁמוֹנִים וּמֵאֵת יוֹם: {ה} וּבְמִלּוֹאת הַיָּמִים הָאֵלֶּה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ לְכָל הָעָם הַנִּמְצָאִים בְּשׁוֹשָׁן הַבִּירָה לְמַגְדוֹל וְעַד קָטָן מִשְׁתֵּה שֶׁבַעַת יָמִים בַּחֲצַר גִּנַּת בֵּיתֵן הַמֶּלֶךְ: {ו} חוֹר כַּרְפֵּס וּתְכֵלֶת אַחוּז בַּחֲבֵלֵי בּוּץ וְאַרְגָּמָן עַל גְּלִילֵי כֶסֶף וְעַמּוּדֵי שֵׁשׁ מְטוֹת זָהָב וְכֶסֶף עַל רִצְפַת בַּהֵט וְשֵׁשׁ וָדָר וְסֻחָרֹת:

סוד המלך

{פרק א} [א] בימי אחשורוש הוא אחשורוש. פירש"י בד"ה הוא אחשורוש, וז"ל: 'הוא ברשעו מתחלתו ועד סופו', עכ"ל. ונלע"ד שהמילים 'בימי אחשורוש הוא אחשורוש' גימ' 'הוא ברשעו מתחלתו ועד סופו'. {ה} ובמלואת הימים האלה עשה המלך. זו פעם ראשונה במגילה שמופיעה המילה 'המלך' לבדה, וכבר אמרו חז"ל שכל פעם שמוזכר במגילה 'המלך' (או 'למלך', 'והמלך' וכו') בלי התוספת 'אחשורוש', הכוונה גם למלכו של עולם. ומה יפה הדבר לגלות שהר"ת של המילים הללו, גימ' שם אדנ' ושם 'הויה', לציין את השלמות האמיתית כמבואר בספרים הקדושים. הימים האלה עשה המלך לכל. האלה עשה המלך לכל העם. ר"ת גימ' 'פה"ל', שזהו אחד משמותיו של הקב"ה (זוהר, שיר השירים). האלה עשה המלך. ר"ת 'הה"ע', שזהו אחד משמותיו של הקב"ה (זוהר, שיר השירים), ס"ת גימ' 'י"י", שזהו אחד משמותיו של הקב"ה (זוהר, שיר השירים). עשה המלך. שאין המשתה אלא נסיון מאת הבורא, שאחשורוש הוא רק המקל דרכו הקב"ה מנסה את ישראל. ועוד, ר"ת גימ' 'מל"ה', ס"ת גימ' 'הי"י", שהם שניים משמותיו של הקב"ה (זוהר, שיר השירים). המלך לכל העם הנמצאים. ס"ת גימ' 'נמ"ם' (ש"ק כנ"ל). המלך לכל העם הנמצאים בשושן. ר"ת גימ' 'יז"ל', שזהו אחד משמותיו של הקב"ה (זוהר, שיר השירים). המלך לכל. ר"ת גימ' 'אל"ד', ס"ת גימ' 'י"י"ל', שהם שניים משמותיו של הקב"ה (זוהר, שיר השירים). ביתן המלך. 'ביתן המלך' ר"ת גימ' 'הא"א', שזהו אחד משמותיו של הקב"ה (זוהר, שיר השירים).

{ז} והשקות בכלי זהב וכלים מכלים שונים ויין מלכות רב כיד המלך:
 {ח} והשתיה כדת אין אגס פי כן יסד המלך על כל רב ביתו לעשות
 כרצון איש ואיש: (ס) {ט} גם ושתי המלכה עשתה משתה נשים בית
 המלכות אשר למלך אחשוורוש: {י} ביום השביעי פטוב לב המלך
 ביין אמר למהומן בזתא חרבונא בגתא ואבגתא זתר וכרפס שבעת
 הסריסים המשרתים את פני המלך אחשוורוש: {יא} להביא את ושתי
 המלכה לפני המלך בכתר מלכות להראות העמים והשרים את יפיה
 כי טובת מראה היא: {יב} ותמאן המלכה ושתי לבוא בדבר המלך אשר
 ביד הסריסים ויקצף המלך מאד וחמתו בערה בו: (ס) {יג} ויאמר
 המלך לחכמים ידעי העתים פי כן דבר המלך לפני כל ידעי דת ודין:

 סוד המלך

{ז} רב כיד המלך. שכל השפע מגיע מהקב"ה, גם לגויים. ועוד, ס"ת גימ' 'כ"ו' (כנגד שם 'הויה').
 כיד המלך. ר"ת גימ' 'הי"י' (ש"ק כנ"ל). {ח} יסד המלך. הקב"ה נותן בחירה, יסוד כל היסודות.
 ר"ת גימ' 'הה"ה', שזהו אחד משמותיו של הקב"ה (זוהר, שיר השירים). {י} ביום השביעי כטוב
 לב המלך ביין. פירש"י שרבותינו אמרו שבת היה, עכ"ל. ואמרו בגמ' שאין שמחה אלא בבשר
 ויין. ועוד, כתוב בספר מנות הלוי שאותה שבת הייתה יום הכיפורים וישראל הקדושים חס
 ושלום שיחטאו ביום הקדוש והנורא הזה. לב המלך ביין. ר"ת גימ' 'לא"ו', שזהו אחד משמותיו
 של הקב"ה (זוהר, שיר השירים). {יא} לפני המלך. ר"ת גימ' 'אל"ד', ס"ת גימ' 'י"י' (ש"ק כנ"ל).
 לפני המלך בכתר. ר"ת גימ' 'אל"ו' (ש"ק כנ"ל). לפני המלך בכתר מלכות. פירש"י, רבותינו
 אמרו לפי שפירחה בה צרעת כדי שתמאן ותהרג, לפי שהיתה מפשטת בנות ישראל ערומות
 ועושה בהן מלאכה בשבת, נגזר עליה שתפשט ערומה בשבת, עכ"ל. והרי זו מידה כנגד מידה
 דהיא דרך פעולתו של השי"ת מבואר בספרים הקדושים. ועוד רמז למלכו של עולם במילים
 'בכתר מלכות', שר"ת שלהם 'מב' המרמז על שם של 'מב' אותיות ועוד שזהו איזכור של
 ספירת 'כתר' העליונה וספירת 'מלכות'. ועוד שהמילים 'המלך בכתר מלכות' ס"ת 'כרת'
 (וכת"ר) שהקב"ה מכרית מעלינו מלכות הרשעה. {יב} לבוא בדבר המלך אשר ביד. ס"ת גימ'
 'כה"ת', שזהו אחד משמותיו של הקב"ה (זוהר, שיר השירים). בדבר המלך. ר"ת גימ' 'הא"א'
 (ש"ק כנ"ל), ס"ת גימ' 'רי"י', שזהו אחד משמותיו של הקב"ה (זוהר, שיר השירים). בדבר
 המלך אשר ביד הסריסים. ר"ת גימ' 'הה"ה' (ש"ק כנ"ל). ויקצף המלך. ויקצף בא"ת ב"ש גימ'
 'רא"ה', שזהו אחד משמותיו של הקב"ה (זוהר, שיר השירים). ועוד, ס"ת גימ' 'נל"ך', שזהו
 אחד משמותיו של הקב"ה (זוהר, שיר השירים). ויקצף המלך מאד וחמתו בערה. ס"ת גימ'
 'פה"ל' (ש"ק כנ"ל). {יג} ויאמר המלך. ס"ת גימ' 'רי"י' (ש"ק כנ"ל). המלך לחכמים. ר"ת גימ'

{יד} והקרב אליו כְּרִשְׁנָא שְׁתֵּר אֲדַמְתָּא תְרִשִׁישׁ מְרַס מְרַסְנָא מְמוּכָן
 שְׁבַעַת שְׁרֵי פָרַס וּמְדֵי רֵאִי פְנֵי הַמֶּלֶךְ הַיִּשְׁבִּים רֵאשְׁנָה בְּמַלְכוּת:
 {טו} כְּדַת מַה לַעֲשׂוֹת בְּמַלְכָּה וְשִׁתִּי עַל אֲשֶׁר לֹא עָשִׂתָּה אֶת מֵאֲמַר
 הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוּשׁ בְּיַד הַסְּרִיסִים: {טז} וַיֹּאמֶר (מומכו) מְמוּכָן לְפָנֵי
 הַמֶּלֶךְ וְהַשְּׂרִים לֹא עַל הַמֶּלֶךְ לְבַדּוֹ עֲוֹתָה וְשִׁתִּי הַמַּלְכָּה כִּי עַל כָּל
 הַשְּׂרִים וְעַל כָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר בְּכָל מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוּשׁ: {יז} כִּי
 יֵצֵא דָבָר הַמַּלְכָּה עַל כָּל הַנְּשִׁים לְהַבְּזוֹת בְּעֲלִיהֶן בְּעִינֵיהֶן בְּאֲמָרָם
 הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוּשׁ אָמַר לְהַבִּיא אֶת וְשִׁתִּי הַמַּלְכָּה לְפָנָיו וְלֹא בָּאָה:
 {יח} וְהַיּוֹם הַזֶּה תֵּאמְרָנָה שְׂרוֹת פָּרַס וּמְדֵי אֲשֶׁר שְׁמְעוּ אֶת דְּבַר הַמַּלְכָּה
 לְכָל שְׁרֵי הַמֶּלֶךְ וְכַדִּי בְּזִיוֹן וְקֶצֶף: {יט} אִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב יֵצֵא דְבַר

 סוד המלך

'אל"ד' (ש"ק כנ"ל). ס"ת גימ' 'כל"י', שזהו אחד משמותיו של הקב"ה (זוהר, שיר השירים).
 המלך לחכמים ידעי. ר"ת 'יל"ה', שזהו אחד משמותיו של הקב"ה (זוהר, שיר השירים), ס"ת
 'מי"ך', שזהו אחד משמותיו של הקב"ה (זוהר, שיר השירים). לחכמים ידעי העתים. ר"ת 'יל"ה'
 (ש"ק כנ"ל). המלך לחכמים ידעי העתים. ר"ת גימ' 'יל"י' (ש"ק כנ"ל). כי כן דבר המלך לפני
 כל ידעי דת ודין. פירש"י בד"ה כי כן וז"ל: 'כי כן מנהג המלך בכל משפט לשום את הדבר
 לפני כל יודעי דת ודין', עכ"ל. מרמז לקב"ה שמעמיד לנו חכמים היודעי דת (ואולי זהו רמז
 לר"ת דברי תורה) ודין, שבקיאים מהו דין תורה אמיתי. וגם שמגיעים בפני בית דין של מעלה
 ידוע ומפורסם שחכמי הדורות הם אלו ששופטים את האדם. וכן מצינו בספרים הקדושים
 שצדיקים יכולים להיות סניגורים על ישראל בפני בית דין של מעלה. המלך לפני כל. ר"ת
 גימ' 'מי"ה', שזהו אחד משמותיו של הקב"ה (זוהר, שיר השירים), ס"ת 'כל"י' (ש"ק כנ"ל).
 {יד} ראי פני המלך הישבים. ס"ת גימ' 'הה"ע' (ש"ק כנ"ל). פני המלך הישבים. ס"ת 'מי"ך'
 (ש"ק כנ"ל). פני המלך. ס"ת גימ' 'י"י"י' (ש"ק כנ"ל). המלך הישבים. ס"ת גימ' 'כל"י' (ש"ק
 כנ"ל). {טז} ויאמר ממוכן לפני המלך. ר"ת גימ' 'אי"ע', שזהו אחד משמותיו של הקב"ה (זוהר,
 שיר השירים). ס"ת גימ' 'ער"י', שזהו אחד משמותיו של הקב"ה (זוהר, שיר השירים). ממוכן
 לפני המלך. ר"ת 'מל"ה' (ש"ק כנ"ל). לפני המלך. נתבאר לעיל [א,יא]. לפני המלך והשרים.
 ס"ת 'מי"ך' (ש"ק כנ"ל). המלך והשרים. ס"ת גימ' 'כל"י' (ש"ק כנ"ל). על המלך. ר"ת גימ'
 'מל"ה' (ש"ק כנ"ל), ס"ת גימ' 'י"י"י' (ש"ק כנ"ל). המלך לבדו. ר"ת גימ' 'אל"ד' (ש"ק כנ"ל),
 ס"ת 'כ"ו' רמז לשם 'הויה'. לבדו עותה. פירש"י בד"ה עותה, וז"ל: 'לשון עון', עכ"ל. ונלע"ד
 שהמילים 'לבדו עותה' [עם הכולל] גימ' 'זה לשון עון'. {יח} לכל שרי המלך. ס"ת שם 'כל"י'
 (ש"ק כנ"ל). {יט} על המלך. נתבאר לעיל [פסוק ט"ז]. על המלך טוב. ס"ת 'לכ"ב', וגימ' 'יב"ם'

מַלְכוּת מְלֻפְּנֵי וַיִּפְתַּב בְּדַתִּי פָּרַס וּמְדֵי וְלֹא יַעֲבֹר אֲשֶׁר לֹא תִבּוֹא וְשִׁתִּי
 לַפְּנֵי הַמֶּלֶךְ אַחֲשׂוּרוּשׁ וּמַלְכוּתָהּ יִתֵּן הַמֶּלֶךְ לַרְעוּתָהּ הַטּוֹבָה מִמֶּנָּה:
 {כ} וְנִשְׁמַע פְּתָגָם הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה בְּכָל מַלְכוּתוֹ כִּי רַבָּה הִיא וְכָל
 הַנְּשִׁים יִתְּנוּ יָקָר לְבַעֲלֵיהֶן לְמַגְדוֹל וְעַד קָטָן: {כא} וַיֵּיטֵב הַדָּבָר בְּעֵינַי
 הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ כְּדַבַּר מְמוּכָן: {כב} וַיִּשְׁלַח סְפָרִים אֶל כָּל
 מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ אֶל מְדִינָה וּמְדִינָה כְּכַתְּבָהּ וְאֶל עַם וְעַם כְּלִשׁוֹנוֹ לְהִיזוֹת
 כָּל אִישׁ שִׁיר בְּבֵיתוֹ וּמְדַבֵּר כְּלִשׁוֹן עַמּוֹ: (ס)

סוד המלך

שהם שניים משמותיו של הקב"ה (זוהר, שיר השירים). ומלכותה יתן המלך לרעותה. ס"ת גימ' 'הה"ע' (ש"ק כנ"ל). יתן המלך. ר"ת גימ' 'הה"ה' (ש"ק כנ"ל), ס"ת גימ' 'מיי"ך' (ש"ק כנ"ל). יתן המלך לרעותה. ר"ת 'יל"ה' (ש"ק כנ"ל), ס"ת גימ' 'מול"ה' (ש"ק כנ"ל). המלך לרעותה. ר"ת גימ' 'אל"ד' (ש"ק כנ"ל). ס"ת גימ' 'הי"י' (ש"ק כנ"ל). יתן המלך לרעותה הטובה ממנה. הענין רומז לכך שהקב"ה הוא זה שמחליט מי יהיה בשלטון. ודרשו בזה המפרשים שזו הלשון שבה מוכיח הנביא לשאול על שחס על אגג והצאן שנאמר: "ורעך הטוב מומך" ואסתר היתה מזרעו של שאול, ועל כן נאמר "מי יודע אם לעת הזו הגעת למלכות". {כ} ונשמע פתגם המלך. ס"ת גימ' 'נמ"ם' (ש"ק כנ"ל). פתגם המלך. ס"ת גימ' 'כל"י' (ש"ק כנ"ל). המלך אשר. ר"ת גימ' 'מו"ם', שזוהו אחד משמותיו של הקב"ה (זוהר, שיר השירים). המלך אשר. ס"ת גימ' 'רי"י' (ש"ק כנ"ל). {כא} בעיני המלך. ר"ת גימ' 'הא"א', ס"ת גימ' 'י"י' (ש"ק כנ"ל). בעיני המלך והשרים. ס"ת 'מיי"ך' (ש"ק כנ"ל). המלך והשרים. נתבאר לעיל [פסוק ט"ז]. המלך והשרים ויעש. והשרים ויעש המלך. ר"ת 'וה"ו', שזוהו אחד משמותיו של הקב"ה (זוהר, שיר השירים). המלך והשרים ויעש המלך. ר"ת גימ' 'הז"י', ו'אכ"א', שהם שניים משמותיו של הקב"ה (זוהר, שיר השירים). המלך כדבר. ר"ת גימ' 'הי"י', ס"ת גימ' 'רי"י' (ש"ק כנ"ל). {כב} כל מדינות המלך. ר"ת גימ' 'לל"ה', שזוהו אחד משמותיו של הקב"ה (זוהר, שיר השירים). מדינות המלך. ר"ת גימ' 'יל"ה' (ש"ק כנ"ל). המלך אל מדינה. ס"ת גימ' 'מיי"ה' (ש"ק כנ"ל). המלך אל מדינה ומדינה. ס"ת גימ' 'כל"י' (ש"ק כנ"ל). המלך אל מדינה ומדינה ככתבה. ס"ת גימ' 'לל"ה' (ש"ק כנ"ל).